

สารบัญ

หน้า

คำนำ

บทที่ 1 ความเป็นมาของมนุษย์กับอารยธรรม

1

สาระสำคัญ

1

กำเนิดของโลก

2

แหล่งกำเนิดของมนุษย์

2

การแบ่งยุคประวัติศาสตร์

7

1. ยุคหินหรือยุคก่อนประวัติศาสตร์

a

1) ยุคหินแรก

a

2) ยุคหินเก่า

a

3) ยุคหินกลาง

14

4) ยุคหินใหม่

14

2. ยุคโลหะหรือยุคประวัติศาสตร์

17

1) ประวัติศาสตร์สมัยโบราณ

17

2) ประวัติศาสตร์สมัยกลาง

17

3) ประวัติศาสตร์สมัยใหม่

17

การศึกษาเรื่องพัฒนาการของมนุษย์

18

1) การแบ่งสมัยประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์มนุษย์

20

2) วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์

20

วัฒนธรรมกับอารยธรรม

21

1. วัฒนธรรม

21

2. อารยธรรม

25

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดอารยธรรมและการพัฒนาสังคมเมือง

26

1. แหล่งกำเนิดอารยธรรม

28

2. ขอบเขตของอารยธรรม

28

	หน้า
1) ความหมาย	28
2) ลักษณะการถ่ายทอดอารยธรรม	30
พื้นฐานทั่วไปของอารยธรรมสมัยแรก	33
1. การเรียนรู้การใช้โลหะ	33
2. การชลประทาน การปกครอง และเมือง	34
3. การแบ่งงานกันทำ	35
4. การสร้างปฏิทิน	35
5. การประดิษฐ์ตัวอักษร	36
สรุปเนื้อหาในบทที่ 1	37
ปัญหาทบทวนและเสริมบท	40
ตัวอย่างข้อสอบ	43
บทที่ 2 อารยธรรมของโลกโบราณ	45
สาระสำคัญ	45
อียิปต์โบราณ	46
1. แหล่งกำเนิดอารยธรรมของอียิปต์	48
2. ประวัติศาสตร์การเมือง	51
2.1 ก่อนสมัยราชวงศ์	51
2.2 สมัยราชวงศ์	53
2.2.1 สมัยอาณาจักรเก่าหรือสมัยปิรามิด	53
2.2.2 สมัยพิวตัล	55
2.2.3 สมัยอาณาจักรกลาง	55
2.2.4 สมัยอาณาจักรใหม่หรือสมัยจักรวรรดิ	56
3. อารยธรรมอียิปต์	59
3.1 การพัฒนาการเกษตรกรรมและการค้า	59
3.2 การแบ่งชนชั้นในสังคม	60
3.3 สถาปัตยกรรมและวิศวกรรม	61
3.4 วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	62

	หน้า
3.5 ความเจริญทางการแพทย์	62
3.6 การชลประทาน	63
3.7 ศาสนา	63
4. ความเสื่อม	65
เมโสโปเตเมีย	65
1. ประวัติศาสตร์โดยสังเขป	66
2. ทศนคติที่มีต่อศาสนา สังคม และอุดมคติของเมโสโปเตเมีย เปรียบเทียบกับอียิปต์	67
3. ชนชาติต่าง ๆ ในเมโสโปเตเมีย	68
3.1 สุเมเรียน	68
3.1.1 พัฒนาการของวัฒนธรรมสุเมเรียน 2 ระยะ	69
1) ระยะเวลาวัฒนธรรมอุเบต	69
2) ระยะเวลาวัฒนธรรมอูรุก	69
3.1.2 ศูนย์กลางความเจริญสุเมเรียนใน 12 นครรัฐ	70
3.1.3 ความก้าวหน้าทางวัตถุ	71
3.2 ชนเผ่าเซไมท์หรือเซมิติก	71
3.2.1 อักคาเดียน	71
3.2.2 อมอไรท์	72
3.2.3 จักรวรรดิฮิตไทท์	77
3.2.4 จักรวรรดิอัสสิเรีย	80
3.2.5 จักรวรรดิแคลเดีย	82
3.2.6 ฟินีเซียน	84
3.2.7 อราเมียน	86
3.2.8 อาณาจักรเฮบรูว์	87
3.3 จักรวรรดิอินโดยุโรป	91
3.3.1 อาณาจักรลิเดีย	92
3.3.2 อาณาจักรมีเดีย	92
3.3.3 จักรวรรดิเปอร์เซีย	92

	หน้า
สรุปท้ายบทที่ 2	99
คำถามทบทวน	102
ตัวอย่างข้อสอบ	104
บทที่ 3	
อารยธรรมกรีกและโรมัน	107
สาระสำคัญ	107
ความหมายของคำว่า “อารยธรรมคลาสสิก”	108
อารยธรรมกรีกโบราณ	110
1. ประวัติศาสตร์การเมือง	110
1.1 สมัยอารยธรรมอีเจียน	110
1.1.1 อารยธรรมครีตันหรือไมนวน	110
1.1.2 อารยธรรมไมซีเนียนหรืออารยธรรมเฮลลาดีค	110
1.1.3 อารยธรรมไทรเจนหรืออารยธรรมกรุงทรอย	110
1.2 สมัยอารยธรรมเฮลเลนิก	112
1.2.1 พัฒนาการการปกครองของกรีกแบ่งเป็น 4 ยุค	114
ก) ยุคกษัตริย์	114
ข) ยุคขุนนาง	115
ค) ยุคทระราชย์	116
ง) ยุคประชาธิปไตย	117
1.2.2 สปาร์ตากับเอเธนส์ดำเนินชีวิตในลักษณะที่ตรงกันข้ามกัน	117
2. อารยธรรมกรีกในฐานะแม่บทของอารยธรรมตะวันตก	130
2.1 ศิลปกรีกแสดงถึงอุดมการณ์แห่งอารยธรรม	130
2.2 การละคร	135
2.3 คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์	136
2.4 ประวัติศาสตร์	136
2.5 ปรัชญา	136
3. สงครามเปอร์เซีย	143
4. อารยธรรมเฮลเลนิสติก	144

4.1	การปกครองและสังคม	147
4.2	เศรษฐกิจ	147
4.3	ปรัชญา	148
4.4	วิทยาศาสตร์	150
5.	อิทธิพลของอารยธรรมกรีกต่อชาวโลก	150
5.1	อิทธิพลในตะวันออกใกล้	150
5.2	อิทธิพลในโลกตะวันตก	151
อารยธรรมโรมัน		154
1.	นิยายการสร้างกรุงโรม	156
2.	ประวัติศาสตร์สังเขป	158
2.1	การปกครองละตินของอีทรัสกัน	159
2.2	สาธารณรัฐของชาวโรมัน	161
2.3	โรมันสมัยจักรวรรดินิยม	163
2.4	สถานการณ์ในโรมันระหว่าง 133-33 B.C.	164
2.4.1	การรวมไทรพันธิมิตครั้งที่ 1	165
2.4.2	การรวมไทรพันธิมิตครั้งที่ 2	168
2.5	จักรวรรดิโรมันหรือ “ปรีนซีเปท”	169
2.6	สันติสุขโรมันสองศตวรรษ	171
3.	กำเนิดคริสต์ศาสนาและจักรวรรดิโรมันสมัยเสื่อม	180
3.1	ประวัติพระเยซู	181
3.2	คำสอนของพระเยซู	182
4.	ความเสื่อมของจักรวรรดิโรมัน	186
อารยธรรมเก่าในโลกใหม่		188
1.	อารยธรรมของพวกมายา	190
2.	แอซเท็กนักรบ	193
3.	แหล่งอารยธรรมอินคา	195
สรุปท้ายบท		198
คำถามทบทวน		199
ตัวอย่างข้อสอบ		203

	หน้า
บทที่ 4 ยุคกลาง	205
สาระสำคัญ	205
ยุคกลางตอนต้น	206
1. ลักษณะเด่นของยุคกลาง	208
2. บทบาทของสามสถาบันในยุคกลาง	210
2.1 อนารยชน	210
ก. แหล่งกำเนิดของอนารยชนเยอรมัน	210
ข. อนารยชนเผ่าต่าง ๆ และราชอาณาจักรสมัยแรก	211
ค. การสถาปนาราชอาณาจักรแฟรงค์	215
1) ราชอาณาจักรเมโรแวงเจียน	215
2) ราชอาณาจักรแคโรแลงเจียน	217
2.2 ระบอบฟิวด์ล	222
ก. ความหมายของคำว่าระบอบศักดินาสวามิภักดิ์	223
ข. ที่มาของระบอบฟิวด์ล	224
สังคมศักดินาสวามิภักดิ์	226
หน้าที่ระหว่างเจ้ากับข้า	228
บทบาทสตรียุคกลาง	231
บทบาทสำคัญของศาสนา	231
การตัดสินคดีและการทำสงคราม	232
ระบบแมนเนอร์หรือระบบคฤหาสน์	233
ความด้อยทางการเกษตรของสมัยฟิวด์ล	236
ความเสื่อมของระบอบฟิวด์ล	237
2.3 คริสต์ศาสนา	237
อิทธิพลของศาสนา	240
บทบาทของศาสนาในทางเศรษฐกิจ	240
บทบาททางการเมือง	240
โครงสร้างของศาสนจักร	241
สำนักสงฆ์ในยุคกลาง	242

ก. สำนักเบเนดิกไตน์	242
ข. สำนักเทมปลาร์	243
ค. สำนักฟรานซิสกัน	243
ความขัดแย้งในเรื่องการแต่งตั้งตำแหน่งทางศาสนา	243
3. ราชอาณาจักรสำคัญในยุคกลาง	246
3.1 ราชอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์สมัยฮอโตที่ 1	246
3.2 จักรวรรดิโรมันตะวันออก (จักรวรรดิไบแซนไทน์)	251
ก. ศาสนา	252
ข. การสร้างประมวลกฎหมาย	253
ค. อิทธิพลของอารยธรรมไบแซนไทน์	254
3.3 จักรวรรดิโมสลิม	255
ยุคกลางอันรุ่งเรือง : ตอนกลางยุคกลาง	259
1. การต่อสู้อันยาวนานระหว่างฝ่ายอาณาจักรกับศาสนจักร	260
2. การสร้างอำนาจของพระสันตปาปาอินโนเซนต์ที่ 3	262
3. การสถาปนาราชอาณาจักรในยุโรปตะวันตก	263
3.1 จักรวรรดิฝรั่งเศส จักรวรรดิคาเปเตียน	263
3.2 สเปน	267
3.3 โปรตุเกส	268
3.4 อังกฤษ	269
ยุคกลางตอนปลาย (ค.ศ. 1270-1300) : ยุคกลางสมัยเสื่อม	285
1. การขยายตัวทางเศรษฐกิจ	285
การฟื้นฟูการค้าและอุตสาหกรรมยุคกลาง	285
ก. การเริ่มความสำคัญทางการค้าของเวนิส	286
ข. ความเจริญของเมืองในยุโรป	287
ค. ผลของกำเนิดเมืองต่ออารยธรรม	289
ง. บทบาทของสมาคมพ่อค้าและสมาคมช่าง	289
2. การล่มสลายของจักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์	291
3. การล่มสลายของระบอบกษัตริย์ฟีวตัลในฝรั่งเศส	
อังกฤษ และสเปน	293

3.1	สงครามร้อยปี	296
3.2	สงครามกลางเมืองในอังกฤษ (สงครามดอกกุหลาบ) ค.ศ. 1445	299
4.	จักรวรรดิโมสเล็มและความเสื่อมของคริสต์จักร	299
4.1	จักรวรรดิโมสเล็ม	299
4.2	ความเสื่อมของคริสต์จักร	300
	สรุปพัฒนาการของอารยธรรมยุคกลาง	304
1.	สังคม	304
2.	การฟื้นฟูการค้า	306
3.	การศึกษาและวิทยาศาสตร์	308
4.	ปรัชญา	310
5.	สถาปัตยกรรม	313
6.	ภาษาและวรรณคดี	316
	สรุปท้ายบทและคำถามทบทวน	317
บทที่ 5	ยุโรปเริ่มต้นยุคใหม่	329
	สาระสำคัญ	328
	การเปลี่ยนแปลงและการปฏิรูป	330
	พัฒนาการทางการเมือง : การกำเนิดรัฐชาติ	332
1.	ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์	332
2.	อำนาจเทวสิทธิ์ของกษัตริย์	333
3.	พวกนิยมหลัทธิเหตุผล มาเคียวเวลลี	333
	โบแดง	334
	ฮอบบ์	335
4.	กษัตริย์ผู้ทรงสถาปนารัฐชาติ	335
5.	ความล้มเหลวในการรวมชาติ : เยอรมนีและอิตาลี	338

พัฒนาการทางการค้า : การปฏิวัติทางการค้า ค.ศ. 1500-1700	339
1. ความหมาย	339
2. ลัทธิพาณิชย์นิยม	339
3. ความต้องการสินค้าชนิดใหม่	340
4. การเกิดเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ : การใช้จ่ายเงินเหรียญและความต้องการทองคำมากขึ้น	340
5. ผลของการปฏิวัติ	342
5.1 กำเนิดของระบอบทุนนิยม	342
5.2 สังคมใหม่	342
5.3 การแข่งขันกันเพื่อความมั่งคั่ง	343
5.4 ชนชั้นกลางกลายเป็นพวกที่มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ	343
5.5 วัฒนธรรม	343
5.6 การฟื้นฟูการค้าทาส	343
5.7 การนำทางไปสู่การปฏิวัติอุตสาหกรรม	343
การเปลี่ยนแปลงรูปแบบสังคมใหม่	344
1. ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว	344
2. การเพิ่มคุณภาพและเปลี่ยนสภาวะเป็นชนชั้นสูง	344
3. ชนชั้นต่ำได้รับผลประโยชน์น้อยที่สุด	344
4. ลักษณะปัจเจกชนนิยม	345
การขยายอิทธิพลของยุโรปกับยุคการค้นพบและแสวงหาดินแดนใหม่	345
1. สาเหตุในการแสวงหาดินแดน	350
2. การสำรวจดินแดนของชนชาติต่าง ๆ	351
3. ความเปลี่ยนแปลงภายหลังการค้นพบดินแดนใหม่	354
ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยา	355
1. ความหมาย	355
2. อิตาลีแหล่งฟื้นฟูศิลปวิทยา	358
3. การแบ่งสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา	359
1) สมัยคลาสสิก	359

2) สมัยมนุษยธรรม	367
3) การเผยแพร่การฟื้นฟูศิลปวิทยา	368
4) การฟื้นฟูศิลปวิทยาในยุโรปภาคเหนือ	369
5) การฟื้นฟูศิลปวิทยาในฝรั่งเศส	371
6) การฟื้นฟูศิลปวิทยาในอังกฤษ	371
เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ก้าวหน้าในสมัยเรอเนซองส์	372
1. การพิมพ์	372
2. กำเนิดวิทยาศาสตร์สมัยใหม่	373
การปฏิรูปศาสนาทั้งฝ่ายโปรเตสแตนต์และคาทอลิก	375
1. การปฏิรูปโปรเตสแตนต์	375
1.1 สาเหตุ	376
1.2 การเริ่มการปฏิรูป	378
1.3 การปฏิรูปศาสนาในดินแดนต่าง ๆ	381
2. การต่อต้านการปฏิรูปศาสนา : การปฏิรูปศาสนาคาทอลิก	384
3. ผลของการปฏิรูปศาสนา	386
4. สงครามระหว่างราชวงศ์และสงครามศาสนา	387
5. วัฒนธรรม	391
สรุปท้ายบท	393
คำถามท้ายบท	396
ตัวอย่างข้อสอบ	398
บทที่ 6 ยุคใหม่	401
สาระสำคัญ	401
พัฒนาการของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์	402
1. ความยิ่งใหญ่ของฝรั่งเศส : จักรวรรดิฝรั่งเศสกับระบอบเก่า (The Old Regime)	403
2. ความเจริญและความเสื่อมของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ในอังกฤษ	410

การจลาจลของเพียวริตัน : สงครามกลางเมืองของอังกฤษ	411
ประเทศอังกฤษปกครองแบบคอมมอนเวลท์ (Commonwealth)	414
การฟื้นฟูระบอบกษัตริย์ ค.ศ. 1660	414
การปฏิวัติอันรุ่งเรือง (The Glorious Revolution) ค.ศ. 1688-89	417
3. ความรุ่งโรจน์ของปรัสเซียและรัสเซีย	418
3.1 ราชวงศ์โฮเฮนโซลเลิร์นแห่งปรัสเซีย	418
3.2 ราชวงศ์โรมานอฟแห่งรัสเซีย	421
วัฒนธรรมแห่งสมัย	428
1. ศิลปบารอก	428
2. ศิลปนีโอ-คลาสสิก	428
การปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์และยุคประเทืองปัญญา	429
1. การปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ (The Scientific Revolution)	432
1.1 ผู้บุกเบิกการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์	433
นิโคลัส โคเปอร์นิคัส	434
ไทโช บราเฮ	434
โจฮัน เคปเลอร์	437
กาลิเลโอ กาลิเลอี	437
เซอร์ไอแซค นิวตัน	437
1.2 นักคิดผู้มีอิทธิพลต่อการประเทืองปัญญา	440
โทมัส ฮอบบ์	440
จอห์น ล็อก	441
1.3 ผลของการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์	442
2. ยุคประเทืองปัญญา (The Enlightenment)	442
2.1 แนวคิดยุคประเทืองปัญญา	444
2.2 การขยายตัวของวิทยาศาสตร์ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 17	448
วรรณคดีต้นยุคใหม่	450
1. อังกฤษ	450
2. ฝรั่งเศส	451

ละคร	451
ศิลปกรรม	451
กษัตริย์ประเทืองปัญญา	452
การปฏิวัติอเมริกัน	452
1. สงครามเฟรนช์-อินเดียน	452
2. บทบาทของพระเจ้าจอร์จ ที่ 3 แห่งอังกฤษ	453
3. การประกาศอิสรภาพ	454
4. ผลของการปฏิวัติ	454
การปฏิวัติฝรั่งเศส	455
1. สาเหตุของการปฏิวัติ	455
2. ชัยชนะของฐานันดรที่ 3	460
3. สงครามกับต่างชาติและความล้มเหลวของการประนีประนอม	462
สาธารณรัฐฝรั่งเศสครั้งแรก	464
ยุคนโปเลียน (Napoleonic Era) : ค.ศ. 1799-1815	466
สมัยจักรวรรดิครั้งแรก	468
สภาพการณ์หลังสมัยนโปเลียน : การฟื้นฟูและการต่อต้าน	471
1. การประชุมที่เวียนนา (The Congress of Vienna)	471
2. ขบวนการโรแมนติคกับยุคเมตเตอร์นิค	473
3. วรรณกรรม	474
ยุโรปครึ่งหลังคริสต์ศตวรรษที่ 19	481
1. การปฏิวัติในฝรั่งเศส ค.ศ. 1848 และการเผยแพร่เข้าไปในดินแดนต่าง ๆ	482
2. ผลของการปฏิวัติในฝรั่งเศสต่อประเทศอื่น ๆ	484
สรุปท้ายบท	487
คำถามท้ายบท	490
ตัวอย่างข้อสอบ	492

บทที่ 7 ยุโรปในคริสต์ศตวรรษที่ 19

หน้า

สาระสำคัญ	493
การปฏิวัติอุตสาหกรรม	494
1. ความหมาย	494
2. สาเหตุของการปฏิวัติอุตสาหกรรม	495
3. การปฏิวัติอุตสาหกรรมเริ่มต้นในอังกฤษ	495
4. การเริ่มปฏิวัติอุตสาหกรรม	496
4.1 อุตสาหกรรมทอผ้า	496
4.2 อุตสาหกรรมเหล็ก เหล็กกล้าและถ่านหิน	497
4.3 การปรับปรุงการเกษตร	497
4.4 การขนส่ง	497
5. การแพร่ขยายการปฏิวัติอุตสาหกรรม	498
6. ผลของการปฏิวัติอุตสาหกรรม	499
ผลสะท้อนทางปัญญาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม	499
1. นักเศรษฐศาสตร์คนสำคัญ	502
ก. นักเศรษฐศาสตร์คลาสสิก	502
ข. นักเศรษฐศาสตร์เสรีนิยม	503
ค. นักเศรษฐศาสตร์ยูโทเปีย	503
2. ทฤษฎีการเมือง	504
1) สังคมนิยมคริสเตเรียน	504
2) สังคมนิยมปฏิวัติ	504
3) อนาธิปไตย	505
4) ลัทธิชนิตคาลิสม์	507
พัฒนาการของลัทธิชาตินิยม	507
1. ลักษณะของลัทธิชาตินิยม	507
2. จากลัทธิชาตินิยมนำไปสู่ลัทธิจักรวรรดินิยม	509
3. บทบาทของพระเจ้าจอร์จที่ 3	510
4. ชัยชนะของลัทธิชาตินิยมในอิตาลีและเยอรมนี	512

	หน้า
4.1 การรวมอิตาลี	512
4.2 การรวมเยอรมนี	515
การปฏิวัติทางปัญญายุคใหม่	521
ลัทธิจักรวรรดินิยมในเอเชีย แอฟริกา และยุโรป	522
1. ความหมายของคำว่า “จักรวรรดินิยม”	522
2. ลัทธิจักรวรรดินิยมทางยุโรป	524
3. จักรวรรดินิยมในเอเชีย	527
สงครามโลกและสงครามเย็น	528
1. สงครามโลกครั้งที่ 1	528
2. สงครามโลกครั้งที่ 2	544
3. สงครามเย็น	559
สรุปท้ายบท	561
คำถามทบทวน	584
ตัวอย่างข้อสอบ	565